

Fészekmeleg otthonok és kilátótornyok

Könyv a hazai katolikus kisközösségekről

Az idei magyar könyvtermés régen várt kiadványa jelent meg Kamarás István kutató, gyűjtő és elemző-összegző munkája eredményeként. A Bensőséges bázisok című könyv témáját a kötet alcíme – Katolikus kisközösségek Magyarországon – világosan megjelöli.

Bár az érdeklődő olvasó már olvashatott vallási kisközösségekről tanulmányokat és könyvet is, és szerzőnk is több munkára hivatkozik, ám Kamarás István jelen írásművében az élő, működő kisközösségek mindennapjaiba is belepillanthatunk; könyvében a keresztény kiscsoportok lüktető életének, különböző találkozásoknak és vallomásoknak is helye van, mintegy egyharmad terjedelemben. A tudományos vizsgálódás, a törvényszerűségek, a kutatómunka a 169 oldalas könyv kétharmadát adja.

Tartalmát tekintve a kötet öt fő részre bontható.

A *Bevezető* című részben a bázisközösségek fogalmi meghatározásáról olvashatunk. A „katolikus asztaltársaságok”, ahogy a vallásszociológus szerző nevezi őket, 2-3000 tagot számlálhatnak Magyarországon. Ezek a közösségek négy fő típusba sorolhatók: 1. lelkiségi mozgalmakhoz tartozók; 2. plébániákon szerveződők; 3. karizmatikus személyekhez kapcsolódók és 4. független közösségek. A katolikus kisközösségeket hús-vér emberek alkotják, akik hibázhatnak is olykor, ám egyben értékeket létrehozó tanműhelyeket alkotnak. Kamarás István 1986 óta kutatja a kisközösségek életét, immár 150 csoport sorsát ismerve meg. A kutatás alapját életinterjú és kérdőíves interjú képezte, s ezek során több mint ötven munkatárs segítette őt. A katolikus bázisközösségek életét szerzőnk a szociológus kutató szemével vizsgálta, ám elő-elő tör kötetében, főként az interjúkban, a transzcendentális világ embert és közösséget formáló ereje. Talán éppen ezek a személyes vallomások teszik bensőségessé ezt a közösségek kutatásáról szóló munkát.

A *közelképek kérdésekkel* című fejezetben 14 kisközösség életébe pillanthatunk be. A hazánk különböző településein működő és a keresztény élet sokszínűségét tükröző csoportok önvallomását olvasva szinte nem tudjuk letenni a könyvet. A szóban forgó kilenc kisközösség Budapesten él, a többi vidéki városokban, de falvakban is. Független fővárosi közösségként három csoporttal ismerkedhetünk meg. A lelkiségi mozgalmak közül hármat: a regnumit, a Bokor-közösséget és a karizmatikus megújulást öt közösség képviseli. A Regnum Marianum nevű papi közösség által indított, katolikus nevelésközpontú lelkiség ma már a családok teljes nemzedékeit mozgatja, főként Budapesten, de másutt is. A Bokor-közösségeket *Bulányi György* piarista szerzetes teológiai gondolatrendszere fűzi szoros egységbe. Frissebb keletű a katolikus karizmatikus megújulás mozgalma, mely a Szentlélek kifejezett irányítását kéri és közösségeiben tapasztalja is annak gyümölcseit. Sajnos, a lelkiségi mozgalmak közül az olvasó nem talál beszámolót e könyvben a Fokolaré közösségeiről, pedig szerte az országban igen nagy a hatásuk. Talán a „profán elemzéstől” való idegenkedés miatt zárkózhattak el ezek a közösségek a vallásszociológiai kutatás elől. Fájjaljuk, hogy a kíváncsi olvasó nem ismerkedhet meg e könyvből a katolikus közösségi élet ezen dinamikus, tanúságtevő életformájával.

Két független kisközösség, valamint egy budapesti és egy vidéki plébánia kisközössége válik még ismerősünnké e fejezetben. Egy-egy közösségről szóló beszámoló után, tipográfiailag is elkülönítve, összegzést, olykor pedig kérdéseket olvashatunk a vallásszociológus szerzőtől. Ezekkel a megállapításokkal időnként vitatkozhatnak is az érintettek, hiszen, aki tagja egy közösségnek, másként éli át például a közösség sajátos öku-menéjét, vagy éppen a közösségtudatot tartja teljesen nyilvánvalónak, míg nagyobb létszám esetén a kutató pusztán „csoportnak” látja őket.

A harmadik fejezet a *Kisközösségek története és működése* címet viseli. A kisközösségeket megalakulásuktól esetleges megszűnéséig végigkísérhetjük. Olvashatunk a kis-

csoportok létszámáról, jellegéről és orientációjáról, a tagság összetételéről, továbbá célokról, alapértékekről, tevékenységi formákról, előadókról. Szembenézhetünk konfliktusaikkal és azok megoldási kísérleteivel. Az értékrend, a vallásosság, és a szokások is vizsgálat tárgyai lesznek. Igen figyelemreméltó a különböző közösségi típusok sajátosságainak összevetése. Eszerint a regnumi és a Bokor-beli közösségek a stabilabbak, a legnyitottabbak, viszont a független közösségek, ahol még a nem vallásosakat is könnyen befogadják. Mind a négy közösségtípusnak saját arculata van. A Bokor-beli kisközösségekben fedezhetők fel legmarkánsabban a szakirodalomban föllelhető tipikusan kiscsoportos ismérvek, például maximum 12 fő alkot egy kisközösséget, a tagok aktivitása ezekben a legnagyobb. Ám az egyházi hierarchiával való kapcsolat is épp ezekben a legproblematicusabb, ami a pártállami idők üldöztetéseire is visszavezethető.

A negyedik fejezet címe *A kisközösségek tagjaik tükrében*. A társadalmi-demográfiai jellemzők közül érdekes, hogy a közösség tagjai felének szülei értelmiségiek, negyedük pedig munkás. A csoportokban a férfiak és a nők aránya 50-50% (a templomba járó hívek közül a nők vannak többségben). A közösségek hatékonyságáról ad hű képet az a tény, hogy minden hatodik megkérdezett ember friss megtérő. A vallomások szerint a tagok vallási életének megújulását a közösségi életforma ösztönözte. Nagyon tanulságos az értékrend vizsgálata. Annyit egyöntetűen elutasítanak: „minden különösebb cél nélkül élni.” Kiemelkedően a legnagyobb érték számukra: „mindenben Isten akaratát követni.” A közösségekben a posztmateriális értékrend tudatos, keresztény változással találkozhatunk.

A katolikus kisközösségek egyházképe is vizsgálódás tárgyát képezte. A rendszerváltás előtt, 1988-ban a válaszok többsége így szólt az Egyházzal: „nő a szerepe, a kovász szerepét tölti be.” 1992-ben már reálisabb az egyházkép: „nehéz helyzetben van, nő az elvilágiasodás mértéke...” Az idő haladtával egyre kritikusabbak a válaszok a hierarchiával szemben, ám döntő többségükben nem mondhatók bántónak.

Kötetünk utolsó, ötödik fejezetét a *Záró megjegyzések* cím alatt olvashatjuk. Itt a katolikus kisközösségek létrejöttének okait vizsgálva Kamarás István jeles egyházi írókat, szakembereket idéz. *Cserháti József, Szennay András, Tomka Ferenc, Endreffy Zoltán, Horváth Zsuzsa, Kerékgyártó P. István, Blanckenstein Miklós, Lénárd Ödön* gondolataival egyetértve szerzőnk még inkább hangsúlyozza, hogy a kiscsoportos keresztény élet megszületésében a „közösségéhségnek és a politikai kényszernek” is nagy szerepe van. Az együtt keresett legfontosabb érték e csoportokban Isten után a közösség.

A zárófejezetben összefoglalót kapunk a kisközösségek sajátosságairól, szerkezetéről, dinamikájáról. A közösségek tevékenysége, a tagság értékrendje és vallásossága, társadalmi jelenléte, az Egyházzal való kapcsolata összegződik az utolsó fejezetben. „A keresztény kisközösség nagy lehetőség... – írja Kamarás István – az élő ember számára, hogy valahol, valaki számára érték legyen.”

A könyvet végigolvasva, az emberi kötődések fontosságát értékelő olvasó rádöbben arra, milyen jó, hogy vannak élő kisközösségeink ifjúságunk, de felnőtt embertársaink szempontjából is. A katolikus kisközösségek valóban bensőséges bázis, ahogy könyvünk szerzője írja: „Bensőséges, mert személyesség szövi át, és bázis, mert tagjai számára fogódzót, biztonságos alapot, vonatkozási pontot jelent...” A könyvet bátran ajánlhatjuk az ifjúsággal foglalkozó, maradandó értékeket nyújtani akaró olvasótársaink kezébe. A komoly szakmai igényességgel megírt munkát, melyet négy neves személyiség lektorált, értékkereső érdeklődőknek is nyugodt szívvel kínálhatjuk.

Kamarás István: Bensőséges bázisok. Katolikus kisközösségek Magyarországon. Országos Közoktatási Intézet, Budapest, 1994. 169 p. 550,-Ft.

BISZTRAI TIBOR